

R. T.

"Studia i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej". Seria B: "Historia Nauk Biologicznych i Medycznych, z. 22, 23, 1972; Seria C: "Historia Nauk Matematycznych, Fizyko-Chemicznych i Geologiczno-Geograficznych", z. 16, 17, 1972 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 18/2, 379-380

1973

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wspomnienia prof. K. Tymienieckiego obejmują niecałe 3 miesiące, od 1 września do 22 listopada. Okres bardzo krótki, stanowiący niewielką, jakąś tam mniej niż setną część jego bogatego w wydarzenia życia. Ale czas ten zapisał się szczególnie w historii naszego państwa i jego obywateli: dni grozy i nieszczęść jesieni 1939 w wielokrotnym natężeniu zostawiły ślad w świadomości świadków tamtych wydarzeń.

Znany historyk przez wiele dni błąkał się wśród fali uchodźców z Poznańskiego, zapisując prawie dzień po dniu swoje wrażenia, uwagi o spotykanych ludziach, miejscowościach, ba nawet drobnych szczegółach, jak np. dotyczących budynków czy stroju Księżaków łowickich.

Dla historyka nauki najcenniejszy, wydaje się, jest materiał i spostrzeżenie K. Tymienieckiego z więzienia przy ul. Młyńskiej w Poznaniu. Znalazł się tam autor wraz z wieloma luminarzami nauki Poznania: astronomem Józefem Witkowskim, rolnikiem Zygmuntem Moczarskim, fizjologiem roślin Bronisławem Niklewskim, prawnikiem Alfredem Ohanowiczem, lekarzem Leonem J. J. Padlewskim, geografem Stanisławem Pawłowskim i innymi. *Wspomnienia* są dokumentem źródłowym do ich biografii, szczególnie wiele fragmentów poświęcił K. Tymieniecki prof. Pawłowskiemu, rektorowi Uniwersytetu im. A. Mickiewicza i wiceprezesowi Międzynarodowej Unii Geograficznej, zamordowanemu w styczniu 1940 r. w Forcie VII.

Na uwagę zasługuje bardzo dobre przygotowanie redakcyjne książki. Uczeń K. Tymienieckiego, rektor Gerard Labuda poprzedził ją prawie 30 stronicowym wstępem, skupiając w nim swą uwagę przede wszystkim na pewnych cechach charakteru pamiętnikarza. Profesor Labuda był też konsultantem wydawnictwa i autorem przypisów (wspólnie z Heleną Chłopocką).

Książka posiada liczne ilustracje i aneks, na który składają się dokumentacja z przesłuchań na gestapo i biografie profesorów — współwięźniów.

J. R.

„*Studia i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej*”. Seria B. *Historia Nauk Biologicznych i Medycznych*. Wyd. nauk. Zakład Historii Nauki i Techniki PAN, z. 22: 1972 ss. 160; z. 23: 1972 ss. 220.

Seria C. *Historia Nauk Matematycznych, Fizyko-Chemicznych i Geologiczno-Geograficznych*. z. 16: 1972 ss. 116; z. 17: 1972 ss. 235.

W serii B zeszyt 22 (przygotowany pod redakcją naukową K. Rowińskiego) poświęcony jest problematyce medycznej. Składa się on z trzech rozpraw. Pierwsza — J. Czerniatowicz, *Studia grezystyczne lekarzy w Polsce w XVI w.* omawia prace naszych lekarzy, takich jak Józef Strusiek, Józef Zimmermann (Tectander) czy Krzysztof Heyll nad medycznymi tekstami greckimi Hippokratesa i Galena. Autorka dla ilustracji swoich wywodów przytacza zarówno fragmenty tekstów greckich jak i ich przekłady na łacinę. Artykuł drugi — M. Łyskanowskiego, *Rozwój postępowej myśli psychiatrycznej w warszawskim środowisku lekarskim w XIX w.* dotyczy postępowania z psychicznie chorymi i ich leczenia oraz poglądów lekarzy warszawskich na istotę chorób psychicznych. Trzeci — R. W. Gutta, *Dzieje badań nad niedokrwistością złośliwą (1871—1971)* przedstawia historię prac, które najpierw doprowadziły do możliwości stwierdzenia anemii złośliwej, a następnie do wykrycia środków leczniczych. Do prac tych wnieśli wkład uczeni całego świata. Wśród nich nie zabrakło również Polaków.

Na zeszyt 23 (przygotowany pod redakcją naukową S. Brzozowskiego) składają się prace z historii weterynarii, leśnictwa i rolnictwa. Pierwsza z nich to H. Rakoczy, *Nauczanie weterynarii na Uniwersytecie Krakowskim do roku 1850*. Autorka opisuje stan nauk weterynaryjnych na przełomie XVIII i XIX stulecia w Europie,

początki szkolnictwa z tego zakresu w Polsce oraz — szerzej — nauczanie weterynarii w ośrodku krakowskim. Praca druga S. Brzozowskiego i Z. Kosieka, *Początki nowoczesnego leśnictwa w Galicji 1782—1815*, mówi o zainteresowaniach leśnictwem w Polsce i w Austrii w drugiej połowie XVIII w. Przeanalizowano w niej zasady polityki leśnej Austrii oraz stan personalny państwowego leśnictwa w Galicji. Artykuł trzeci to M. Wigluszowej — „*Roczniki Gospodarstwa Krajowego*” (1842—1864) — *pierwsza większa zbiorowa inicjatywa wydawnicza rolników polskich*. Rozprawa czwarta — *Szkice do dziejów chemii rolnej w Polsce* jest opracowaniem zbiorowym, przedstawiającym sylwetki uczonych, którzy szczególnie zasłużyli się dla tej dziedziny rolnictwa. Postać Adama Prażmowskiego oraz Seweryna i Heleny Krzemieniewskich opracowała A. Nowotny-Mieczynska, Stefana Jentysa — T. Lityński, Bronisława Niklewskiego — J. Wojciechowski, Adama Musierowicza — B. Dobrzański. Artykuł piąty Z. Kosiekowej, *Zarys dziejów Towarzystwa dla Popierania Polskiej Nauki Rolnictwa* podkreśla rolę tej instytucji w rozwoju szkolnictwa rolniczego i praktyki rolnej w Polsce. Zeszyt zamyka J. Brody, *Historia powstania Wydziału Rolniczo-Leśnego Uniwersytetu Poznańskiego* — uzupełnienie i podsumowanie wszystkich dotychczasowych na ten temat wiadomości.

W serii C zeszyt 16 (przygotowany pod redakcją naukową, zmarłego niedawno, B. Olszewicza oraz Z. Rzepy) koncentruje się wokół tematyki z zakresu historii geografii i kartografii. Wchodzą do niego następujące artykuły: Z. Rzepa, *Adama Naruszewicza pierwsze mapy historyczne*; J. Szewczyk, *Elementy geografii w dziełach Wawrzyńca Surowieckiego*; W. Olszewicz, *Antoni Rehman 1840—1917. (Szkic biograficzno-bibliograficzny)*; K. Wypych, *Dalsze materiały do biografii Jana Stanisława Kubarego*; R. Karczmarczyk, *Badania i prace geograficzne Karola Bohdanowicza odnoszące się do Azji Środkowej*; B. Olszewicz, *Wykaz polskich pracowników na polu kartografii. (Drugie uzupełnienie)*.

Zeszyt 17 (przygotowany pod redakcją naukową K. Maślankiewicza) zawiera zbiór prac ofiarowanych profesorowi Antoniemu Gawłowi — w uznaniu jego zasług na polu historii nauk geologicznych — przez przyjaciół, współpracowników i uczniów. Zeszyt otwiera opracowany przez K. Maślankiewicza życiorys naukowy Antoniego Gawła. Trzy rozprawy poświęcone są badaniom geologicznym Wołynia: S. Czarniecki i Z. Martini, *Nieznana rozprawa geologiczna Antoniego Andrzejewskiego*, Ogłoszony po raz pierwszy, dziewiętnastowieczny rękopis pracy tegoż uczonego — *Pogląd na pokłady skał wschodnio-południowego płaskowzgórza Rossyi*; A. Łaskiewicz, *Z dziejów poznania krystaliniku Wołynia*. Trzy prace przedstawiają rolę i wkład geologów innych krajów do badań geologicznych Polski: Z. Wójcik, *Uczniowie Abrahama Gottloba Wernera w Polsce*; A. S. Kleczkowski, *Jerzy Bogumił Pusch. Życie i dzieło w okresie Królestwa Polskiego (1816—1831)*; H. Ozonkowa, *Dymitr Nikołajewicz Sobolew — badacz dewonu Gór Świętokrzyskich*. S. Brzozowski opracował artykuł *Nauki geologiczne w galicyjskich szkołach rolniczych* zaś W. Narębski w pracy *O rozwoju poglądów badaczy polskich na pochodzenie amfibolitów tatrzańskich* wskazał na wkład W. Pawlicy, S. Jaskólskiego, S. Kreutza i A. Gawła w rozwiązywanie tego problemu.

R. T.